

FITXA 3. NIKE ÀPTERA

A) Situeu l'obra en el context cronològic, històric i cultural corresponent:

Nike Àptera es situa a l'Acròpoli d'Atenes (Grècia) i el seu arquitecte va ser Cal·lícrates. El context històric de Nike Àptera se situa del any 449 a.C a l'any 421a.C (final de la segona mitat del segle V). El temple pertany a l'edat Antiga, època de la Grècia clàssica, i període clàssic grec.

Política: La civilització grega s'organitzava en ciutats-estats anomenades polis, eren independents, però formaven una comunitat cultural anomenada l'Hèl·lade al voltant del mar Egeu. Dins de l'Hèl·lade tenim dos models de polis: Atenes a l'Àtica amb un sistema democràtic i Esparta al Peloponès amb una oligarquia (aristocràcia) guerrera.

Societat: Grècia és una societat esclavista amb una minoria d'homes lliures amb tots els drets i una majoria d'esclaus sense cap dret, després estaven els metècs que eren estrangers que es dedicaven a la artesanía o al comerç, aquests tenien alguns drets, però per no tenien la ciutadania.

Economia: L'economia es basava en l'agricultura i la ramaderia. Ara bé els grecs van destacar com a comerciants per tota la Mediterrània. Funden colònies a Sicília i al sud d'Itàlia (la Magna Grècia) i també arriben a Catalunya (Empúries).

Cultura: Els grecs tenien una cultura antropocèntrica (l'home com a mesura de totes les coses). A Grècia neix el pensament racional (es a dir, la filosofia, les matemàtiques, la història, la geografia, etc.). La seva religió era politeista basada en la mitologia que atribuïa als déus passions humanes. L'art es basava en l'harmonia i la proporció.

B) Digueu a quin estil pertany l'obra i enumereu cinc característiques de l'escultura clàssica grega.

És una obra d'estil clàssic grec, el període artístic és el final del classicisme. Ordre jònic.

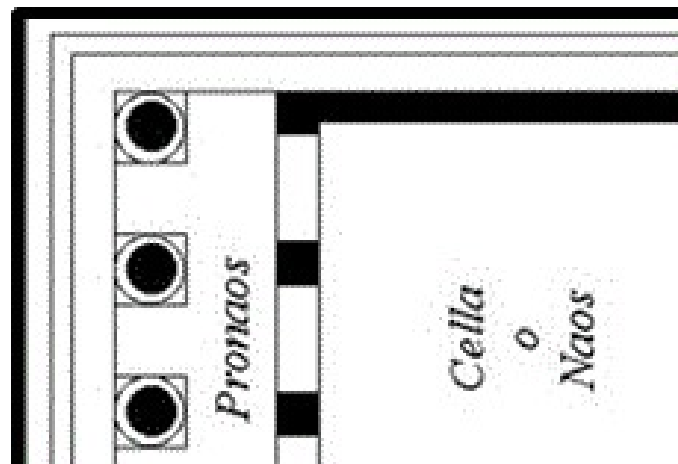
Les característiques de l'escultura grega clàssica:

1. El cos humà és el motiu principal, d'això n'anomenem naturalisme. Per això els grecs estudien anatomia.

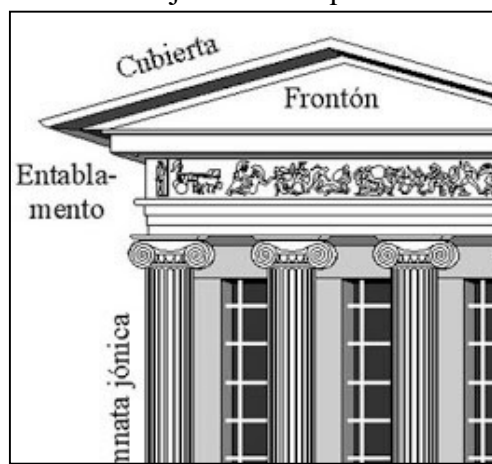
2. L'ideal de la bellesa humana es basa en la proporció (el cànon, la relació perfecta entre el cap i l'alçada total del cos havia de ser 1/7 i després 1/8) i l'equilibri, no sol físic (contrapposto: una part tensa i l'altra distesa) sinó també espiritual (sofròsine), no mostren emocions humanes.
3. S'imposa el naturalisme idealitzat, l'escultura clàssica es basa en la semblança amb el natural (músculs, tendons, ...), però des del punt de vista de la màxima perfecció.
4. La policromia (la decoració de l'obra a base de pintura) es perd amb el temps. En l'escultura es pròpia de l'època arcaica.
5. Els materials més utilitzats ordenats per ordre cronològic són el bronze, la pedra i el marbre (de les canteres de Pentèlic s'extreu el marbre més blanc i pur). La tècnica per treballar el bronze es la fosa a la cera perduda. El bronze té l'avantatge que es pot jugar amb els contrapesos interns per mantenir l'equilibri de la figura; però també, es pot fondre fàcilment i destruir.

C) Explica les característiques formals de l'obra:

Planta: És un temple jònic quadrangular, de petites dimensions, amfipròstil perquè té un pòrtic de columnes en dues de les seves façanes i tetràstil perquè presenta quatre columnes a cada façana.

Elements de suport: Els carreus de marbre estan units amb claus de ferro, segueix un sistema constructiu arquivat. La plataforma del temple s'anomena esteorobat, amb uns esglaons per les quatre bandes, l'últim graó s'anomena estilòbat. Les columnes estan formades per la base, el fust i el capitell. Són d'ordre jònic i fan quatre metres d'alçada. La base està formada pel tor i sòcol. El fust esvelt està decorat amb estries o acanaladures. El capitell està format per l'ábac, l'equí i el collarí. L'equí està decorat amb volutes que imiten els rinxols dels cabells.

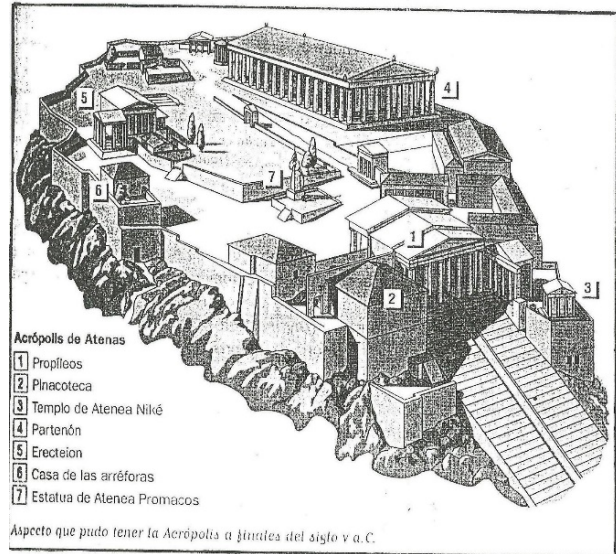

L'àbac, marca la transició, el suport de l'entaulament.

Elements sostinguts: Entaulament clàssic format per arquitrav, fris, cornisa i frontó. L'arquitrav o llinda va decorat amb unes franges que s'anomenen platabandes. El fris decorat amb relleus és continu. La cornisa, que protegeix la façana, damunt la qual s'alçava el frontó i els acroteris han desaparegut.

Espai interior: És petit, de mides reduïdes. Té dues pronaos o pòrtics, una naos o cel·la i no té opistòdom (cambra on es guardava el tresor).

Espai exterior: El temple Nike Àptera està situat a l'Acropòlis d'Atenes, on hi ha tot un conjunt monumental format per diversos temples, aquesta està fortificada amb muralles, el seu accés és per un extrem, per una gran escalinata que dona als propileus. Just a la vora, tenim el temple de Nike Àptera. La plataforma superior era presidida per la gran estàtua d'Atena, i a les seves bandes tenim el Partenó i l'Erecteion. L'acte religiós es feia en processó a l'aire lliure. Nike Àptera està orientat a l'est, que és per on surt el sol, símbol diví. Estava pintat amb colors vius. Té importància el sentit escultòric, ja que estava pensat per ser vist des de qualsevol banda de l'exterior.

D) Significat i funcions

Contingut i significat:

- Caràcter: És un temple grec, que fou encarregat a Cal·lícrates però els canvis polítics van aturar l'obra; llavors Cal·lícrates va marxar al santuari de Demèter a Agres. Finalment al 421, després d'un quart de segle, el disseny original es va dur a terme.

- Contingut: El temple tenia un caràcter religiós, perquè estava dedicat a la deessa Victòria, de fet l'origen del nom de Nike Àptera ve perquè segons la tradició els atenesos volien assegurar-se que la Victòria no s'escapés i li van tallar les ales. Com a tercera idea parlem del fris que juntament amb els marbres del Partenó representa escenes de la batalla de Platea entre grecs i perses que serà decisiva per al triomf dels grecs.

- Significat: Les dimensions reduïdes d'aquest temple són producte del caràcter antropocèntric de la cultura grega i del fet que en un principi els arquitectes atenesos consideraven l'ordre jònic apropiat només per a temples petits.

- Encàrrec i recepció: Pèricles i Fidies van iniciar la reconstrucció de l'Acròpoli d'Atenes, però el temple no es va acabar fins al triomf del partit conservador, el qual el líder era Cimó un gran rival de Pèricles, que va posar totes les traves possibles per impedir-ne l'edificació.

Funcions:

1. **Funció religiosa:** Temple dedicat a la deessa Victòria, que havia d'assegurar la bona fortuna a la ciutat d'Atenes.
2. **Funció commemorativa:** Nike Àptera celebrar la victòria d'Atenes en les guerres del Peloponès i més enllà, la victòria contra els perses i el tractat de pau de Càl·lies.
3. **Funció escultòrica:** Era i és el primer temple que es veu des de l'exterior de l'Acròpolis quan els grecs feien la via Sacra, que és un acte religiós que consisteix en una processó a l'aire lliure. Amb el pas del temps va servir de pedrera per a fortificar l'Acròpolis.

Actualment ha estat reconstruït fins la cornisa.

E) Diferències formals entre Nike Àptera i el Partenó:

1. Nike Àptera és un temple de petites dimensions (columnes de 4 m), a diferència del Partenó que és molt més gran (columnes de 10 m).
2. La planta de Nike Àptera és quadrangular i la del Partenó rectangular.
3. El Partenó és un temple octàstil i perípter, Nike Àptera és tetràstil i simple.
4. Nike Àptera és d'ordre jònic, amb columnes esveltes i decoració al capitell. El Partenó és d'ordre dòric, amb columnes sense base i el capitell llis.
5. El Partenó té un entaulament clàssic amb un fris dividit en tríglifs i mètopes. El temple Nike Àptera també té un entaulament clàssic però el fris és continu.